

Türkiye’de Filistin Mücadelesine Destek Veren Dindar Kadınlar: 12.Kadın Buluşmaları Örneği¹

Ayşe Gökçe Arslan²ⁱ

Özet

Soykırım belirli bir grubun veya halkın taşıdığı kimlik nedeniyle kasıtlı olarak fiziki varlığının yanı sıra milli, manevi ve kültürel varlığının uzun süreli ve çok yönlü, organize saldırılarla ortadan kaldırılmasıdır. İsrail’in Gazze’deki saldırılarının uluslararası hukuka göre meşru müdafaa hakkı olarak değil, bir soykırım suçu olarak değerlendirilmesi gerektiği savından yola çıkan bu çalışmanın amacı yaşanan soykırımı karşı 12.Kadın Buluşmaları’nda ortaya konulan çözüm önerilerini betimleyici yöntem aracılığıyla aktarmaktır. 12-14 Eylül 2025 tarihleri arasında yapılan 12.Kadın Buluşmaları’nın ana gündem maddesi “Filistin mücadelesi ve dayanışması” olmuştur. Düzenlenen panelde Gazze’de yaşanan sürecin İsrail’in 1948’te devlet ilanı sonrası Arap köylerinin sürekli işgaline ve yok edilmesine dayanan Filistinlileri yerinden etme politikasıyla başladığı ve günümüzde bir soykırım haline geldiği vurgulanmıştır. HAZAR Derneği, TOKAD ve Direniş Çadırı, İLK-DER, Hak İnisiyatifi Derneği ve Filistin’e Özgürlük Platformu adına katılan konuşmacıların yanı sıra Gazze’den gelen bir kadın konuşmacı ve dinleyicilerin de katılımıyla gerçekleştirilen panelde “Türkiye’deki tüm limanların İsrail gemilerine kapatılması, İsrail malları ve şirketlerinin boykot edilmesi ve tüm ticari ilişkiler ile Türkiye üzerinden giden Azerbaycan petrolünün kesilerek İsrail’e tam ambargo uygulanması” şeklinde çözüm önerileri hakkında tartışılmıştır. 2024 yılında İstanbul’da düzenlenen “Vicdan Mahkemesi”nin soykırımın can kayıplarının yanı sıra Gazze’yi kültür soykırımı başta olmak üzere on beş farklı alanda etkilediği tespiti bir kez daha dile getirilmiştir. Gazze’ye gönderilen sosyal ve ekonomik yardımların, Filistin için düzenlenen protestoların ve dayanışmanın önemi dile getirilirken bazı Müslüman devletlerin sessizliği ise

- 1 Bu çalışma 27-29 Kasım 2025 tarihleri arasında düzenlenen III.Uluslararası Artuklu İktisadi, İdari ve Siyasi Bilimler Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.
- 2 YÖK 100-2000 Öncelikli Alan Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, İstanbul, Türkiye, gokcarslan@hotmail.com ORCID: 0000-0002-5955-1064

teпки çekmiştir. Sonuç olarak kendileri de geçmişte birtakım ayrımcılıklarla mücadele eden dindar kadınlar, Filistin’de verilen mücadeleye çeşitli çözüm yolları ve eylem planları geliştirerek ortak olmuşlardır.

Giriş

Soykırım bir grubun ırk, din, siyasi görüş veya etnik kökeni nedeniyle kasten ve düzenli şekilde ortadan kaldırılması, yok edilmesidir. Bir ulusal grubun kültürel bağlarından, yaşam alanından ve son olarak yaşamdan koparılmasını amaçlayan soykırım, uluslararası insancıl hukuk kurallarının en ağır şekilde ihlal edildiği nitelikli bir suçtur (Başak,2003, s. 71).

Uluslararası kriterler bakımından teknik olarak değerlendirilen soykırım, toplu katliamlar gibi diğer insanlığa karşı işlenen suçlardan farklı olarak seçilen birtakım insan gruplarının özel bir kasıtlı, bir plan çerçevesinde yok edilmesine dayanır. Soykırım ilk kez 1946 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantısında uluslararası bir *suç* olarak tanımlanmıştır. 1948 yılında kabul edilen *Soykırım Sözleşmesi*’ne göre suçun savaş zamanında işlenmesinin suçun niteliğini değiştirmediği vurgulanmış, soykırım yasağı uluslararası hukukta temel bir prensip olarak kabul edilmiştir (Beşiri, 2013, ss. 181-182).

Bu minvalde bu çalışmada İsrail’in 7 Ekim sonrası meşru müdafaa hakkını kullanmadığı aksine Filistinlileri *insandışlaştırarak* sistemli şekilde yok etmeye dayanan saldırılarda bulunduğu ve soykırım suçu işlediği savından yola çıkmıştır. Filistin ve İsrail arasındaki mesele 7 Ekim’de değil, 1948 yılında İsrail’in Filistin topraklarını işgal etmesi ve halkı yerinden etmesiyle başlar. Sistemli ve sürekli devam eden saldırılar 7 Ekim 2023 sonrasında ise Filistinlilerin sadece fiziki varlığına değil, tüm yaşam biçimlerine, yaşam alanlarına hatta içinde yaşadıkları doğal çevreye dahi kastedilen bir soykırım sürecine dönüşmüştür.

Arendt’e göre (2014, s. 276) soykırım, bizatihi insanlığın en önemli özelliği olan *çeşitliliğe* karşı yapılan bir yok etme eylemidir ve totaliter bir dışsallaştırmaya dayanmaktadır.

BM Kadınlara Karşı Her Türli Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi olan CEDAW Komitesinin çalışmaları esnasında ironik şekilde kendileri de kimlikleri ve yaşam biçimleri nedeniyle dışsallaştırılan kadınların kendi aralarında toplanma kararı almasıyla, Kadın Buluşmaları 2003 yılında düzenlenmeye başlamıştır. Böylece bir yandan yalnız olmadıklarını gören kadınlar, biraraya gelerek ülke ve dünya meseleleri hakkında tartışmaya başlamış ve sundukları çözüm önerileriyle karar alma süreçlerini etkileme potansiyeline sahip olmuşlardır.

12.Kadın Buluşmalarının ana gündem maddesi ise “Filistin mücadelesi ve dayanışması” olmuştur. Bu çalışma, İsrail’in Gazze’de, bir soykırım suçu işlediği savından yola çıkarak yaşanan soykırımı karşı 12.Kadın Buluşmaları’nda ortaya konulan çözüm önerilerini betimleyici yöntem aracılığıyla aktarmayı amaçlamaktadır.

1. Meşru Müdafaa mı Soykırım mı?

Yok etmenin en acımasız ve organize türlerinden biri olan soykırım, insanların sahip oldukları ırk, kimlik ve grup gibi nedenlerle sistemli olarak insanlıklarından “arındırılması” eş deyişle yaşamdan koparılmasına yol açan imha eylemlerinin tümüdür (Keklik, 2015, ss.1-2). Soykırım ile yalnızca fiziksel imha değil, toplumsal hafızanın yok edilmesi de amaçlanmaktadır.

Soykırım suçu tarih boyunca işlenmiş olsa da terim olarak ilk kez 20. yy.da Polonyalı hukukçu Raphael Lemkin tarafından holokostu nitelemek amacıyla kullanılmıştır. Yunanca soy ve ırk anlamına gelen “*genos*” ile Latince öldürmek anlamına gelen “*cide*” kelimelerinin birleşiminden oluşan soykırım terimi Türkçe’de soyun kırılması yani yok edilmesi olarak kullanılmaktadır (Hinton, 2002, s.27). Lemkin “*toplum katliamı*” gibi geleneksel terimlerden farklı olarak soykırım kavramını, ulusal grupları imha etme amacı taşıyan koordineli bir plan ve eylemler bütünü olarak açıklar. Bu plan ile ulusal grupların kültür, dil, din, milli şuur ve ekonomik varlığını sağlayan sosyo-politik kurumlarının yok edilmesi amaçlanmaktadır. Soykırım bireylerin tekil varlıklarına yönelik olmayıp mensup oldukları ulusal gruplar nedeniyle “güvenlik, özgürlük, sağlık, saygınlık ve yaşamlarının” ortadan kaldırılmasını hedefler (Akt. Stone, 2005, s. 541).

Soykırım tarihinin Nazi Almanyası dönemi ile başlatılması gerektiğini düşünen Lemkin’e karşı Smith, tarihin tüm dönemlerinde “fetişçi, dini, sömürgeci ve modern” biçimlerde olmak üzere soykırımların yaşandığından bahseder (Akt. Mann, 2012, s. 42). Leo Kuper’e göre ise benzer olaylar önceden yaşanmıştır; cinayet eski olsa da soykırım yeni bir kavramdır (Kuper, 1981, s. 12).

Soykırımın kasıtlı olarak yapıldığına vurgu yapan Micheal Mann, grubun yalnızca fiziksel varlığına değil, kütüphaneleri, müzeleri, edebi eserleri, yemek ve sokak isimleri gibi kültürel varlığına yönelik bir yok etme kastının da olduğundan söz eder (Mann, 2012, s. 23).

Bununla birlikte, soykırım konusunda tartışmalar devam etmekte, bazı eleştirmenler soykırım çalışmalarını bilimsel olarak kabul etmemektedir. Helen Fein (2002, s. 76)bu durumu soykırımın kapsamı konusunda duygularla hareket edilmesi nedenine bağlar. Öte yandan, soykırım kurbanlarının yaptıkları

nedeniyle değil, kim oldukları ve gelecekte kim olabilecekleri nedeniyle sistemli şekilde öldürüldükleri konusunda bir uzlaşma mevcuttur (Bauman, 2001, s. 266).

Helen Fein’in “bir grubu doğrudan veya dolaylı fiziksel olarak yok etmenin yanı sıra grup üyelerinin biyolojik ve toplumsal ‘yeniden-üretimini’ engellemeyi amaçlayan uzun süreli ve sistematik eylemler” olarak tanımladığı soykırım kavramı günümüzde en çok kabul gören yaklaşımlardan biri olmuştur (Fein, 1993, ss. 24-25). Fein’in yaptığı sosyolojik çalışmalar, failerin organize aktörler olduklarına, belirli bir grubun üyesi olmaları nedeniyle seçtikleri kurbanlara “yok etme kastı”yla ve *sürekliliğe* dayanan saldırılarda bulduklarına ayrıca kurbanlar teslim olsalar da direnseler de her koşulda onları öldürdüklerine dikkat çekmektedir (Fein, 2002, ss. 83-84).

Öznel değerlendirmelerin ötesinde gerçekleştirilen eylemlerin “meşru müdafaa” mı yoksa bir “soykırım” mı olduğu uluslararası sözleşmeler ve emsal kararlar üzerinden teknik olarak ayırt edilebilir nitelikte olmasına rağmen uluslararası alandaki başat aktörlerin politik tutumu bu ayrımı zorlaştırmaktadır.

Peki uluslararası hukukta meşru müdafaa ne anlama gelmekte? Koşulları ve gerekçeleri neler?

Birleşmiş Milletler uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanımını ve tehdidini yasaklamasına karşın 39. ve 51.maddeler iki istisna durum olarak dışarıda bırakılmıştır. 39. maddeye göre uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden durumlarda, BM Güvenlik Konseyi alacağı kararla duruma müdahil olma hakkına sahiptir. Meşru müdafaa hakkının düzenlendiği 51.maddeye göre ise BM üyesi devletlerin silahlı saldırıya uğraması durumunda Güvenlik Konseyi tarafından gerekli önlemler alınana kadar bireysel ya da ortak meşru savunma hakkı bulunmaktadır. Meşru müdafaa hakkını kullanan taraf, aldığı önlemleri Güvenlik Konseyi’ne bildirmekle yükümlü olup Konsey’in müdahalesiyle birlikte hakkı son bulmaktadır (Polat, 2024, ss. 8-11).

BM Genel Kurulu 1974 tarihli A/3314 sayılı kararına göre: “Bir devletin silahlı kuvvetlerinin diğer devlete hücum etmesi veya istila etmesi ve bunun sonucunda askeri işgal veya ilhakı, başka devletin ülkesine bombardımanında bulunması veya herhangi bir silah kullanması, liman ve kıyıları ablukaya alması, kara-deniz-hava kuvvetleri ile filolarına saldırması” meşru müdafaa hakkını doğuran *silahlı saldırılar* olarak kabul edilmektedir (UNR,1974).

1.1. Gazze: 7 Ekim Öncesi ve Sonrası

Filistin ile İsrail arasındaki ihtilafın başlangıcı 19.yy.ın sonlarına kadar götürülebilir. Avrupa’da kabul görmeyen Yahudilerin kendilerine yurt bulma ideali, dini metinlerde ve zihinlerde “*vaad edilmiş topraklara dönme*” ve orada

bir devlet kurma fikri olarak yer edinmiştir. Siyon'a yani Kudüs'e dönme fikriyle ortaya çıkan Siyonizm 19. yy.da siyasi bir harekete dönüşmüş, gençliğinde yaşadığı anti-semitik baskılar ve sonrasında takip ettiği Dreyfus³ olayından etkilenen Theodor Herzl (1860-1904) Siyonizme politik bir form kazandırmıştır. Yahudi sorununun bir Avrupa sorunu olduğunu düşünen Herzl, Yahudi devletinin kurulmasını tek kurtuluş yolu olarak görmüştür. Bu minvalde İsrail'in 7 Ekim sonrası Gazze'de sistemli ve sürekli şekilde sürdürdüğü saldırılar tarihten bağımsız düşünülemez (TİHEK Raporu,2024, ss. 26-27).

I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı'nın elinden çıkan ve ardından İngiliz manda yönetimine geçen Filistin topraklarında kolonyal güçlerin yürüttüğü siyaset sonucunda bölgede istikrarsızlık derinleşmiştir. *Aliyah* adı verilen göç dalgaları ile Filistin'e yerleşmeye başlayan Yahudiler, 1948 yılında İngiliz manda yönetiminin ayrılmasının hemen ardından Siyonist emellerine ulaşarak İsrail devletini ilan etmişlerdir. Bunun üzerine başlayan 1948 ve 1967 Arap-İsrail savaşlarında galip gelen İsrail, *Diplom* olarak adlandırdığı politikalarla Filistin halkını zorunlu göçe maruz bırakmış ve yerinden etmiştir (Cleveland, 2008, ss. 296-371). Yaşadığı mekân üzerindeki yerleştirme gücünü kaybeden ve mekânsızlaşmaya başlayan Filistinliler, mülteci kamplarında yaşamaya mecbur bırakılmıştır. Öte yandan İsrail, Siyonist idealler doğrultusunda işgal ettiği mekânı dönüştürmeye başlamıştır. İsrail'in ele geçirdiği Filistin topraklarında homojen ve dışlayıcı bir düzen kurma hedefi, Filistin'de çatışmaların uzun süre nihayete ermeyeceğinin göstergelerinden biri olmuştur. Bununla birlikte Haziran Savaşı'nın ardından Filistinliler, işgal edilmiş topraklarında yeniden yerleştirme gücüne sahip olabilmek amacıyla İsrail'e karşı örgütlü bir mücadeleye girişmişlerdir (Arslan,2024, ss. 36-38).

Buna karşın 1973 Savaşı'nın ardından 1977 yılında imzalanan Camp David uzlaşısı ve Mısır ile 1979 yılında yapılan barış anlaşmaları, İsrail'in Arap dünyasında kendisine tehdit olarak görebileceği kimsenin kalmadığı çıkarımında bulunmasına yol açmış ve gasp ettiği Filistin topraklarında yasa dışı yerleşim birimleri kurarak etki alanını genişletmiştir. İsrail'in kuruluşundan beri genişleme ve işgal politikalarına devam etmesiyle BM'de "*Doğu Kudüs dahil olmak üzere işgal edilen topraklar sorunu, yasadışı Yahudi yerleşimci/işgalci sorunu ve Filistinli mülteciler sorunu*" temel gündem maddeleri haline gelmiş; ancak İsrail BM kararlarını uygulamadığı gibi herhangi bir yaptırımla da karşılaşmamıştır. Dolayısıyla uluslararası toplumun gerekli eylem iradesini ortaya koymamasından cesaret alan İsrail, bölgenin güvenliğine ve istikrarına

3 1895 yılında Yahudi subay Alfred Dreyfus'un Fransa'da Almanlar lehinde casusluk yapmakla suçlanması Fransa'da büyük skandallara yol açmıştır.

tehdit oluşturan saldırılarını sürdürmüş ve uluslararası sistemde kendine istisnai bir alan inşa etmiştir (TİHEK Raporu ,2024, ss. 28-30).

1993 Oslo Anlaşması’nın ardından Gazze Şeridi 1994 yılında Filistin Ulusal Yönetimi’ne devredilmiştir. 2007 yılında Hamas’ın iktidara gelmesiyle İsrail, Gazze’de ağır ambargolar uygulamaya başlamış; 2008’de “Dökme Kurşun Harekâtı”, 2011’de “Gazze hava harekâtı”, 2012’de “Bulut Sütunu Operasyonu”, 2014’te “Koruyucu Hat Operasyonu” ve 2021’de düzenlediği hava saldırıları ile binlerce Gazzeli sivili katletmiştir (TİHEK Raporu, 2024, ss. 31).

Hamas’ın 7 Ekim 2023’te işgalcilere karşı düzenlediği Aksa Tufanı Operasyonu sonrasında Batılı devletlerin sınırsız desteğini alan İsrail, hiçbir hukuki yaptırım ya da ahlaki değerden çekinmeden Gazze Şeridi’ni tamamen yıkacağını bildirmiş ve “Demir Kılıçlar Operasyonu”nu başlatmıştır. Gazze’de özellikle hastahaneleri, okulları, ibadethaneler ve sığınma merkezlerini çeşitli silahlarla hedef almış; her türlü insancıl hukuku, insan haklarını ve uluslararası hukuku ihlal etmiştir. Kadın-erkek, çocuk-yaşlı farketmeksizin bütün Filistinliler, tehlikeli ve terörist olarak nitelendirilerek katledilmiştir. Bu süreçte Başbakan Binyamin Netanyahu, savaşı Tevrat’ta kendileriyle birlikte hayvanlarının da öldürülmesi emredilen İsrailoğulları’nın azılı düşmanı olduğuna inanılan Ameleklere karşı yürüttüklerini ifade etmiştir. İsrail Savunma Bakanı Galant ise Gazzelileri “insansı hayvanlar”a benzeterek insandışılaştırmıştır (TİHEK Raporu,2024, ss. 103-105).

7 Ekim sonrası İsrail’in saldırıları uluslararası hukuka göre meşru müdafaa hakkı olarak mı yoksa bir soykırım suçu olarak mı değerlendirilmelidir?

İsrail’in 7 Ekim sonrası meşru müdafaa hakkına sahip olabilmesi “aciliyet ve gereklilik” ilkelerinin var olmasına, “ölçülü ve orantılı bir güç” kullanımına ve “uluslararası hukuka uygun” davranmasına bağlıdır. Öte yandan BM raporlarına göre, İsrail’in Gazze’de neden olduğu sivil kayıpların sayısı kırk bin kişiyi aşmış; dolayısıyla İsrail’in meşru müdafaa hakkına sahip olması olanaksızlaşmıştır (Türk, 2024). Bununla birlikte İsrail’in Gazze’deki kara harekâtı 1949 Cenevre Sözleşmeleri’nin “hastalar, yaralılar, savaş esirleri ve sivilleri” ilgilendiren tüm maddelerini ve 1977 tarihli ek protokollerini ihlal etmiş; meşru müdafaaaya izin veren 51.maddenin sınırlarını aşmıştır (Yamaner,2016). Bu nedenle İsrail’in Gazze’deki saldırılarını meşru müdafaa hakkıyla açıklamak mümkün gözükmemektedir.

Öte yandan bir devletin limanları ve kıyılarının başka bir devletin silahlı kuvvetleri tarafından ablukaya alınmasını silahlı saldırı olarak kabul eden BM

karanına göre, İsrail'in Filistin'e uyguladığı ablukalar, esasında Filistin'e meşru müdafaa hakkı veren bir saldırı eylemi olarak değerlendirilebilir (Acer, 2023).

Soykırım suçu: "Grup üyelerini öldürme, grup üyelerine ağır bedensel ya da zihinsel zarar verme, kasıtlı olarak grubu tamamen ya da kısmen yok etmeye yönelik yaşam koşulları içinde tutma, gruptaki gebelikleri engelleyecek önlemler alma, gruba ait çocukları gruptan ayırma ve başka bir gruba nakletme" olmak üzere *actus reus* yani fiziksel maddi suç unsurları ve *mens rea* manevi suç unsurlarından meydana gelmektedir. "Soykırım yapmak üzere plan yapmak ve ittifak kurmak, aleni kışkırtmada bulunmak ve soykırım suçuna katılmak" suçları ise sözleşmeye göre cezalandırılması gereken suçlar kapsamındadır. Soykırım suçunun sahip olduğu manevi unsurun özel karakteri onu başka suçlardan ayırmakta, eylemlerinin sistematik doğası, ölçeği ve bir grubu hedef alan plan ve politikaların varlığı suçun *özel kastını* oluşturmaktadır (Çoban, 2008). Özel kastın saptanmasında devlet liderlerinin, politikacı, yönetici ve yüksek rütbeli askerlerin karşı grubu insandıışılaştırma ve nefret söylemi içeren beyanatları belirleyici olmaktadır. Bu minvalde İsrail liderlerinin söylemlerinde ve medyada Filistin halkının insandıışılaştırılması İsrail'in soykırım niyetinin göstergesi olarak değerlendirilebilir (Polat, 2024, ss. 14-15).

İsrail'in maddi suç unsuru taşıyan saldırıları, Filistinlilerin fiziksel yaşamlarını sonlandırmaktan başka, bağımsız ekonomik faaliyetleri durdurma gibi çeşitli yollarla yaşam standartlarını zorlaştırmaya da dayanmaktadır. Elektrik, su, kanalizasyon gibi altyapı ihtiyaçlarının yerle bir edilmesine, konutların yıkılmasına ek olarak son üç yılda Batı Şeria'da İsrail tarafından yirmi bin civarında zeytin ağacı kesilmiştir (TİHEK Raporu, 2024, s. 122). Burada Filistin halkının tüm varlığının yanı sıra üzerinde yaşadıkları doğanın bile yok edilmesi söz konusudur.

Tüm bunlara rağmen İsrail'in bir ulusal grubu sahip olduğu kimlikten dolayı yok etme ve topraklarını ele geçirme amacı taşıyan sistemli saldırıları, uluslararası toplumda büyük tepkilere ve protestolara yol açmıştır. Uluslararası kuruluşların Gazze'deki durum hakkındaki raporları ve medya, İsrail'in uluslararası insanlık hukuku ihlal ederek insanlığa karşı suçlar ve etnik temizlik suçu işlediği iddialarını dile getirmektedir (UNHRC, 2024, 55-73). Şimdiye kadar uluslararası arenada pervasızca hareket etmeye alışmış olan İsrail, Uluslararası Adalet Divanı ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde soykırım suçu işlemekten, İsrail Başbakanı ve Savunma Bakanı ise savaş suçları işlemekten yargılanmaya başlamıştır.

Soykırım suçunun varlığı teknik ve hukuki bir süreç ile ispata açıktır. Bu minvalde, Güney Afrika Cumhuriyeti, 27 Aralık 2023 tarihinde İsrail'in Gazze'de BM 1948 Soykırım Sözleşmesi'ni ihlal ettiği suçlamasıyla Uluslararası

Adalet Divanı’na başvurmuştur. Devam eden davanın Mayıs 2024’e kadar çıkan üç ara kararında, Gazze’de soykırım suçu işlendiğine dair şüpheler doğrulanmıştır. İsrail’in bu uygulamalardan kaçınması ve soykırımı teşvik edenleri cezalandırması gerektiği hükmedilmiştir. Gazzelilerin yaşadığı olumsuz yaşam koşullarının giderilmesi için acil önlem alınması istenmiştir (ICJ, 2024).

BM İşgal Altındaki Filistin Toprakları Özel Raportörü Francesca Albanese tarafından Şubat 2024’te hazırlanan “Bir Soykırımın Anatomisi” başlıklı raporda: “Gazze’de otuz binden fazla sivil can kayıpları yaşandığı, konutların yüzde yetmişinin yerle bir edildiği ve nüfusun yüzde sekseninin zorla yerinden edildiği tespiti yapılmış, binlerce savaş esirinin ise insanlık dışı muamelelere maruz bırakıldığı” vurgulanmıştır. Rapor Gazze’de çeşitli savaş suçlarının yanı sıra insanlığa karşı suçun eşlik ettiği bir soykırımın yaşandığını belgelemektedir (A/HRC, 2024, ss. 55-73). Ayrıca Euro-Med İnsan Hakları İzleme Örgütü, İnsan Hakları için Üniversite Ağı gibi insan hakları örgütleri Gazze’de yapılan toplu katliam ve cezalandırmaları tespit ederek soykırım suçunun işlendiğini belgelemiştir (EU- HRM, 2024). Bununla birlikte İsrail saldırılarının başından itibaren yiyecek, temiz su ve enerji erişimini sistematik şekilde kısıtlamış ve Gazze halkını açlık ve susuzlukla cezalandırmıştır.

20 Mayıs 2024 tarihli Uluslararası Ceza Mahkemesi’nde başsavcı Karim Khan, 8 Ekim’den itibaren Roma Statüsü’ne aykırı olarak İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ve Savunma Bakanı Yoav Gallant’ın “sivillerin aç bırakılması ve kasten bedensel büyük acıların çektirilmesi, zalimane muameleler ve sivil nüfusa kasten saldırılar ile aç bırakma sonucu yok etme ve cinayet gibi savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve insanlık dışı eylemler”de bulduklarına dair makul şüphelere işaret etmiştir (TİHEK Raporu, 2024, s.133).

Sonuç olarak 7 Ekim saldırıları sonrası yaşanan sürecin, BM Sözleşmesine göre “gereklik, aciliyet ve orantılılık” kriterlerini aştığı ve İsrail’in meşru müdafaa tezlerini boşa çıkardığı; aksine BM Soykırım Sözleşmesinin maddi şartları ve özel niyetini taşıdığı görülmektedir. Uluslararası sözleşmeler, yargı kararları ve araştırma raporlarına göre İsrail’in eylemleri bir etnik temizlik ve soykırım suçu teşkil etmektedir (Polat, 2024, s. 16).

2. Filistin Dayanışması: 12. Kadın Buluşmaları

2003 yılında BM *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi* olan CEDAW Komitesine bir Gölge Rapor sunulmak üzere Türkiye’nin pek çok ilinden beş yüze yakın kadının katılımıyla, geçmişten o güne dek kadınların uğradığı ayrımcılıkları deşifre etmek amacıyla bir toplantı düzenlenmiştir. Düzenlenen toplantıda katılımcılara uğradıkları ayrımcılıklar ve dışlamaları üç madde halinde yazmaları istenmiştir. Dindar kadınların yazdığı maddeler

arasında “başörtüsü yasakları” olmasına rağmen bu ayrımcılık görmezden gelinerek rapora dahil edilmemiştir. Bu nedenle toplantı sırasında pek çok gerginlik yaşanmış, başörtülü kadınlar ayrımcılıkla mücadeleyi esas kabul eden bir toplantı esnasında açıkça yok sayılmaya ve ayrımcılığa maruz bırakılmışlardır. Bu olayın ardından aynı yıl kendi aralarında toplanma kararı alan kadınlar Kızılcahamam’da ilk toplantılarını düzenlemişlerdir (Tuksal,2013, s. 105). Böylece Türkiye’de kamusal alan ve sivil toplumda dindar kadınların diğer kadın gruplarından farklılaşarak kendi aralarında birleşmeye karar vermelerine yol açan süreçte “Kadın Buluşmaları” ortaya çıkmıştır.

2003 yılında ilk kez düzenlenen Kadın Buluşmaları’nın ana gündem maddesi “kadın hakları ve kadın sorunları” olmuş; aynı yıl Çorum’da düzenlenen buluşmada “Irak’a asker gönderme kararı reddedilmiştir.” Antalya’daki toplantının teması ise “Diyanetin yeniden yapılanmasında kadınların rolü” konusudur. 2004 yılında İstanbul’da gerçekleştirilen 4. Buluşma BM Aile yılı kapsamında “aile” konusuna odaklanmış, 5. Buluşma Ekim ayında Batman’da düzenlenmiştir. 2005 yılında Afyon’da düzenlenen 6. Kadın Buluşmaları’nın ana gündem maddesi ise “AB ile ilişkiler” olmuştur. Bursa’da yapılan 7. buluşma “değerler” konusuna odaklanmıştır (Tuksal,2013, s.106).

2007 yılında İstanbul’da Ortadoğu’nun çeşitli bölgelerinden kadınların katılımıyla ilk kez uluslararası olarak düzenlenen 8. Kadın Buluşmaları “küresel tehdide karşı bölgesel kadın dayanışması” temasına odaklanmıştır. Toplantıda ABD’nin Irak’ı işgalinin ortaya çıkardığı büyük acıların kadınları nasıl etkilediği ve çözüm önerileri hakkında tartışılmıştır.

2008 yılında Konya’da gerçekleştirilen 9. Buluşmanın ana gündem maddesi “kadına yönelik şiddet, ayrımcılık ve başörtüsü yasakları” olmuş; Gaziantep’te düzenlenen 10. Buluşma ise “kadın istihdamı” konusuna odaklanmıştır. Bununla birlikte, 2011 yılında “Başörtülü aday yoksa, oy da yok!” kampanyası düzenlenmiştir. 2013 yılında Merve Kavakçı’nın katılımıyla Diyarbakır’da düzenlenen 11.Kadın Buluşmalarının ana gündemi ise “barış ve demokrasi” olmuştur (Tuksal, 2013, s.108).

Düzenlenen Kadın Buluşmaları ile söz üretmenin ve sözü dinlenir olmaya giden yolun ne kadar önemli olduğu görülmüş, ülkedeki sorunların dindar kadınlarca da sahiplenildiği ve kadınların çözüm önerileri üretmek için aksiyon aldıkları “Ortak Geleceğimizin İnşasında Buluşan Kadınlar” teması altında ortaya konmuştur. 12 Eylül dönemi yasaklarını yaşayan, 28 Şubat sürecinde hak ihlallerine uğrayan, yaşam biçimleri nedeniyle aşağılanmalara ve ayrımcılıklara maruz bırakılan dindar kadınlar, düzenlenen buluşmalar sayesinde yalnız olmadıklarını ve yaşadıkları sorunların kişisel değil sistematik bir sorun olduğunu farketmişlerdir. Kadın Buluşmaları düzenlenmeden önce

sadece başörtüsü yasakları üzerinden bir dayanışma ve tartışma söz konusu iken düzenlenen buluşmalar sayesinde çok çeşitli konular tartışmaya açılmıştır.

Bu minvalde 12-14 Eylül 2025 tarihleri arasında 12.cisi düzenlenen Kadın Buluşmaları’nın ana gündem maddesi “Filistin mücadelesi ve dayanışması” olmuştur.

İsrail’in Filistin’de uyguladığı soykırıma ve buna karşı Türkiye’de dindar kadınların neler yaptıklarına dair düzenlenen panelin açılış konuşmasını “Nehirden Denize Özgür Filistin!” diyerek Gazze’den gelen bir kadın misafir yapmıştır. Gazze’den yaralı olarak önce Mısır’a ardından Türkiye’ye getirildiğini anlatan konuşmacı, Filistin’deki güncel durumu ve halkın soykırıma karşı dirayetle mücadeleye devam ettiğini aktarmıştır. Bununla birlikte, Filistin’e verilen destek ve yardımların devam etmesinin ne kadar hayati bir öneme sahip olduğunu vurgulamıştır.

Sonrasında HAZAR Derneği başkanı Ayla Kerimoğlu yaptığı sunum ile Gazze ve Türkiye’de düzenledikleri yardım ve destek faaliyetlerini anlatmıştır. “Sözden eyleme bilinci büyütmek” düsturuyula çalışmalarını devam ettirdiklerini dile getiren Kerimoğlu, Türkiye’deki çocukların Gazze’deki çocuklara mesaj gönderdikleri Hanzala atölyesini, “Bir kızım da Gazze’de okuyor!” kampanyasını ve Hazar Aşevi uygulaması ile on binden fazla insana ulaştıklarını anlatmıştır. Yaşanmakta olan soykırıma karşı sanat ile direnme yaklaşımı çerçevesinde Türkiye’de Filistin hakkında belgeseller, atölyeler ve çeşitli etkinlikler düzenlediklerinden bahsetmiştir.

Hak İnisiyatifi Derneği Başkanı Fatma Bostan Ünsal “Filistin’le Dayanışma Pratikleri ve Öneriler” başlıklı sunumunu yapmıştır. Özellikle Batı dünyasında Gazze soykırımına karşı düzenlenen yürüyüşlerden bahsetmiş, insan hakları söyleminin araçsallaştırılması tehlikesine dikkat çekmiştir. Gazze’de yapılan soykırımı protesto ederken, Yezidi kadınlara yapılan tecavüz ve katliamların da din ayırmaksızın protesto edilmesi ve karşı çıkılması gerektiğini ifade etmiştir.

Yazar ve akademisyen Gül Ayşe Koçak, 7 Ekim sonrası farklı kesimlerin biraraya gelmesiyle kurulan Filistin’e Özgürlük Platformu adına 2024 yılında İstanbul’da düzenlenen “Vicdan Mahkemesi”ni anlatmıştır. Kurulan Vicdan Mahkemesi’nde İsrail’in “fiziksel varlığı yok etmenin yanı sıra kültürel ve milli kimliği ortadan kaldırma, camiler başta olmak üzere, dini kurum ve değerlere saldırma, ekonomik yaşamı çökertme, gruba ait sosyal ve politik yapıları ve iradeyi yok etme, grubun fiziksel varlığını tamamen yok etmeye dayalı olarak yaşam koşullarını kasten değiştirme, kişisel güvenlik, özgürlük ve son olarak insanlık onurunu hedef almak”tan oluşan on beş ayrı alanda soykırım suçu işlediği tespit edilmiştir.

Vicdan Mahkemesi'nin sanatçılar masasında yer alan Koçak, İsrail'in Filistin halkını kültürsüz ve medenileşmeye muhtaç insanlar olarak gördüğüne, Filistin hafızası ve tarihini ise bastırılması gereken bir silah olarak nitelediğine dikkat çekmiştir. İsrail'in Filistin'de aynı zamanda kültürel bir soykırım gerçekleştirdiğini vurgulamıştır. Geçmiş ve gelecek arasında bir köprü görevi üstleneceği düşünülen Filistinli yazarların, akademisyenlerin, şairlerin eş deyişle, Filistinli entelektüellerin İsrail tarafından hedef alındığını dile getirmiştir. İsrail'in bununla yetinmeyerek Filistin yemeklerini dahi İsrail yemeği olarak kitaplaştırdığını ayrıca tiyatroları, okulları ve üniversiteleri yerle bir ettiğini anlatmıştır.

Toplumsal Dayanışma Derneği ve Direniş Çadırı adına son konuşmayı yapan Sacide Uras yapılması gerekenler ve çözüm yolları üzerinde durmuş, İsrail mallarını boykot çağrısını ve boykotun önemini hatırlatmıştır.

Bununla birlikte katılımcılar "Türkiye'deki tüm limanların İsrail gemilerine kapatılması, İsrail malları ve şirketlerinin boykot edilmesi ve tüm ticari ilişkiler ile Türkiye üzerinden giden Azerbaycan petrolünün kesilerek İsrail'e tam ambargo uygulanması" şeklindeki çözüm önerileri üzerine tartışmışlardır. Filistin meselesinin anlaşılabilir (*high politics*) ve çözülemez gösterilmesi yaklaşımına ve İslam dünyasının Filistin konusundaki sessizliğine ise tepki göstermişlerdir.

Panelde Gazze'de yaşanan sürecin 7 Ekim sonrası başlamadığı aksine İsrail'in 1948'te devlet ilanı sonrası Arap köylerinin sürekli işgali ve yok edilmesine dayanan Filistinlileri yerinden etme politikasıyla başladığı ve günümüzde bir soykırım haline geldiği vurgulanmıştır.

Sonuç

Filistin ile İsrail arasındaki çatışmaların temeli Siyonist idealler doğrultusunda İsrail'in Filistin'de *düzen ve yerleştirme* tekeli ele geçirme isteğine dayanmaktadır. Siyonun asıl sahibi olduklarını iddia eden ve Filistin halkını insandışılaştıran İsrail'in 1948'den itibaren başlattığı yerinden etme ve işgalleri 7 Ekim sonrası meşru müdafaa hakkı olarak göstermeye çalışmasına rağmen; Gazze'yi yok etme amacıyla sürekli hale getirdiği saldırılar nedeniyle uluslararası hukuka göre soykırım suçu işlediği tespit edilmiştir. Bu süreçte Filistinlilerin sadece fiziki varlığına değil, tüm yaşam biçimlerine ve yaşam alanlarına hatta içinde yaşadıkları doğal çevreye dahi kastettikleri açığa çıkarılmıştır.

12. Kadın Buluşmalarında Filistin'de yaşanan soykırımın boyutlarını ortaya koyan kadınlar, geçmişte yaşadıkları ayrımcılıklara karşı geliştirdikleri mücadele ve dayanışma bilinci ile Gazze'de yaşanan soykırıma karşı Filistin'de verilen mücadeleye çeşitli çözüm yolları geliştirerek ortak olmuşlardır.

Kaynakça

- Acer, Y. (2024). İsrail’in Gazze’deki suçları. *TYB Akademi Dil Edebiyat & Sosyal Bilimler Dergisi*, (41).
- Arendt, H. (2014). *Kötülüğün sıradanlığı: Adolf Eichmann Kudüs’te*. İstanbul: Metis Yayınları, s.276
- Arslan, A. G. (2024). Carl Schmitt’in düzen ve yerleştirme yaklaşımı üzerinden 1948–1967 Arap-İsrail savaşının değerlendirilmesi. *Artuklu Kaime*, 7(2), ss. 36-38.
- Bauman, Z. (2001). *Parçalanmış hayat: Postmodern ahlak denemeleri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s. 266.
- Beşiri, A. (2013). Soykırım ve soykırımı ilişkin uluslararası mekanizmalar. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, s. 181-182.
- Cengiz, B. (2003). *Uluslararası ceza mahkemeleri ve uluslararası suçlar*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Cleveland, W. (2008). *Modern Ortadoğu tarihi*. İstanbul: Agora Yayıncılık, ss. 296-371.
- Çoban, E. (2008). Uluslararası hukukta soykırım suçu ve suça zemin hazırlayan toplumsal yapılar: Ruanda örneği. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*.
- Fein, H. (1993). *Genocide: A sociological perspective*. Newbury Park, CA: Sage Publications, pp. 24-25
- Fein, H. (2002). *Genocide: A sociological perspective*. London, pp. 83-84.
- Fein, H. (2002). Genocide: A sociological perspective. In A. L. Hinton (Ed.), *Genocide: An anthropological reader*. Massachusetts: Blackwell Publishers, p. 76.
- Kagan, S. (2008). The media case before the Rwanda tribunal: The Nahimana et al. appeal judgement. *Hague Justice Journal*.
- Kerimli, K. (2015). *Soykırım, modernite ve karşı hafıza* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuper, L. (1981). *Genocide: Its political use in the twentieth century*. New Haven, CT: Yale University Press, p.12.
- Mann, M. (2012). *Demokrasinin karanlık yüzü: Etnik temizliği açıklamak*. İstanbul: İthaki Yayınları, pp.23-42.
- Polat, C. Y. (2024). Uluslararası hukukta soykırım suçu ve meşru müdafaa hakkı: İsrail’in Gazze saldırısının adlandırılması sorunu. *ÇOMÜ LJAR*, 5(10), ss.8-17.
- Stone, D. (2005). Raphael Lemkin on the Holocaust. *Journal of Genocide Research*.
- Tuksal, H. (2013). Ortak geleceğin inşası için Diyarbakır’da buluşan kadınlar. *Amargi Dergisi*, ss.105-108.

- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu. (2024). *Filistin'de insan hakları ihlalleri ve Gazze soykırımı raporu*. Ankara, ss. 26-133.
- United Nations. (1948). *Convention on the prevention and punishment of the crime of genocide (Resolution 260 A (III))*. Retrieved July 3, 2028, from https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocitycrimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf
- United Nations. (1974). *Definition of aggression (Resolution 3314 (XXIX))*. Retrieved July 13, 2028, from https://legal.un.org/avl/pdf/ha/da/da_e.pdf
- Yamaner, B. (2016). 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre sözleşmeleri ve ek protokolleri. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi & International Committee of the Red Cross.

